

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานวนิยายในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ผู้ศึกษาจะต้องศึกษาสังคมในระยะเวลา นั้นประกอบไปด้วยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะนวนิยายกับสังคมมีความเกี่ยวข้องและมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน บทบาทของสังคมมักจะมีส่วนสำคัญในการสร้างความคิดและประสบการณ์ให้นักเขียน นักเขียนมักจะนำเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมและวิถีชีวิตของชนในสังคมมาเป็นวัตถุดิบในการเขียนนวนิยาย ทั้งในด้านฉาก บทบาทของตัวละคร แนวคิด ฯลฯ การศึกษานวนิยายจึงต้องศึกษาสังคมเป็นบริบทประกอบกันไป

นวนิยายไทยมีพัฒนาการมายาวนาน "เส้นทางพัฒนาการของนวนิยายไทยเป็นเส้นทางที่คดเคี้ยว บางตอนขรุขระ ชะงักงันเช่นเดียวกับเส้นทางไปสู่ความเป็นประชาธิปไตย สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง มีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางและพัฒนาการของนวนิยายอย่างเด่นชัด" (ตรีศิลา บุญขจร 2523 : 453) ในระยะเวลาที่ผ่านมา นวนิยายไทยมีแนวการเขียนที่หลากหลาย และเติบโตในด้านปริมาณเป็นอย่างมาก ตรีศิลา บุญขจร (2523 : 455) ได้สรุปเกี่ยวกับพัฒนาการของนวนิยายไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475-2500 ไว้ว่า

. . . กล่าวโดยสรุปแล้ว นวนิยายไทยมีพัฒนาการมาจากนวนิยายแนวพาฝัน มาสู่นวนิยายเพื่อชีวิต พัฒนาจากนวนิยาย "เรingers" มาสู่นวนิยาย "เรingers" และพัฒนาจากนวนิยายที่สะท้อนหรือได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม มาสู่การมุ่งเสนอนวนิยายเพื่อนำหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แม้ว่าบางระยะพัฒนาการนวนิยายไทยจะหยุดชะงัก หรือต้องถูกโหมกระหน่ำจากแนวโน้มของนวนิยายส่วนใหญ่ที่มุ่งให้ความเรingers แต่ยังคงมีพัฒนาการที่พอมองเห็นได้

นวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทไทย ปรากฏมาช่วงหนึ่งแล้วในรูปของนวนิยายแนวชีวิตลูกทุ่งหรือแนวสะท้อนชีวิตชนบท ซึ่งมีเนื้อเรื่องมุ่งเสนอภาพชีวิตของชาวชนบทไทยทั้งในด้านการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมของท้องถิ่น และสะท้อนปัญหาของชาวบ้านควบคู่ไปด้วย นวนิยายกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งยังคงได้รับความนิยมจนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ นวนิยายเรื่อง แผลเก่า รอยไถ ศาลเพียงตา โป๊ะล้ม ของไม้ เมืองเดิม ผลงานชุดเก่าทั้งสิ้น ของ มนต์ จรรย์รงค์ และนวนิยายชีวิตลูกทุ่งประเภท ปู่ โลกโสมน ผลบุญชัย ของ อรวรรณ และพนมเทียน เป็นต้น

"สภาพการทางสังคมและการเมืองมีส่วนกำหนดทิศทางของวรรณกรรมเป็นอย่างมาก ความยุ่งเหยิงทางการเมืองก่อกำเนิดการบีบคั้นที่รัฐมีต่อนักเขียนกวี ทำให้นักเขียนหันไปมองดูสภาพแวดล้อมของสังคม และมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อส่วนรวมมากขึ้น" (สมพร มันตะสุตร 2522 : 90) จากเหตุการณ์เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 มีส่วนทำให้วรรณกรรมเพื่อมวลชนได้รับการตีพิมพ์อย่างกว้างขวาง และอาจจะถือได้ว่าเป็นยุคหนึ่งของวรรณกรรมการเมืองไทย แต่หลังจากเหตุการณ์เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 วรรณกรรมเพื่อมวลชนและวรรณกรรมการเมืองก็ยุติบทบาทลง ในขณะที่วรรณกรรมรูปแบบอื่น เช่น นวนิยายแนวพาฝันซึ่งมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรักและชีวิตครอบครัวยังคงดำรงอยู่ในกระแสของนวนิยายไทยมากเช่นเดิม แต่ขณะเดียวกันก็มีนักเขียนอีกกลุ่มหนึ่งที่โดดเด่นขึ้นมา นักเขียนกลุ่มนี้มีทัศนะเกี่ยวกับปัญหาสังคมที่จริงจังมากขึ้น ให้เสนอปัญหาและสะท้อนสังคมท้องถิ่น ตลอดจนเรียกร้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งอาจจะกล่าวได้ว่า เป็นการขยายแนวความคิดนักเขียนกลุ่มชีวิตชนบทที่มีมาแต่เดิมให้ชัดเจนและสมจริงยิ่งขึ้น นักเขียนกลุ่มนี้ได้แก่ นิมิตร ภูมิดาวร คำหูน บุษวิ คำหามาณ คนไต นิบุลศักดิ์ ละครพล มาลา คำจันทร์ และ วิมล วรรณยางกูร เป็นต้น

ปัญหาของสังคมชนบท เป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งสำหรับสังคมไทย เพราะชนบทคือสังคมของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ และเป็นสังคมส่วนที่มีปัญหาเรื้อรังมานาน จนถึงกับมีคำกล่าวว่า "สังคมชนบทไทยล้าหลัง" นักเขียนนวนิยายไทยในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาเป็นชนบท และเคยใช้ชีวิตช่วงหนึ่งอยู่ในชนบทได้ให้ความสนใจกับปัญหาของสังคมชนบทที่ตนเคยประสบมา และนำมาถ่ายทอดไว้ในนวนิยาย

การศึกษาเรื่อง "การสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในนวนิยายไทย (2519-2529)"
 ครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาวิเคราะห์นวนิยายที่ตีพิมพ์ครั้งแรกในระยปี พ.ศ. 2519-2529
 เนื่องจากว่าผู้วิจัยถือว่าหลังจากเหตุการณ์เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2519 เป็นต้นมา เนื้อหาของ
 นวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมมีสาระหนักแน่นมากขึ้น นวนิยายสมจริงแนวสะท้อนปัญหาสังคม
 ชนบทได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างมากและนวนิยายหลายเรื่องได้รับรางวัล* ในระยปี
 พ.ศ. 2519-2529 นวนิยายแนวนี้ได้รับการตีพิมพ์อย่างสม่ำเสมอ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษา
 นวนิยายแนวนี้ในช่วงเวลาหนึ่งทศวรรษ เพื่อพิจารณาถึงลักษณะเฉพาะทั้งในด้านเนื้อหาและองค์
 ประกอบของนวนิยายแนวนี้ อันจะทำให้มองเห็นแนวโน้มของการผลิตนวนิยายแนวนี้ และ
 ความนิยมที่ผู้อ่านมีต่อนวนิยายแนวนี้ให้ชัดเจนขึ้น

สมมติฐานของการวิจัย

ในระยปี พ.ศ. 2519-2529 มีนวนิยายไทยกลุ่มหนึ่งที่มีเนื้อหาสะท้อนปัญหาสังคม
 ชนบทและมีความสัมพันธ์กับสภาพความเป็นจริงทางสังคมวิทยา ปัญหาสังคมชนบทที่นักเขียน
 สะท้อนออกมาจากนวนิยายส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับลักษณะแท้จริงของปัญหาทางด้านสังคมวิทยา
 ทั้งนักเขียนยังได้แสดงทัศนะและเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหบางประการไว้อย่างน่า
 สนใจ ทำให้มองเห็นแนวคิด ภูมิหลัง และประสบการณ์ของนักเขียนที่ถ่ายทอดออกมาใน
 นวนิยาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัย เรื่อง "การสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในนวนิยายไทย (2519-2529)"
 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยไว้ 5 ประการ ดังนี้

* นวนิยายแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยปี พ.ศ. 2519-2529 เรื่องที่เคย
 ได้รับรางวัล มีปรากฏในภาคผนวก ก.

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่ว ๆ ไปและปัญหาของสังคมชนบทไทยในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 ที่นักสังคมวิทยาได้ศึกษาและวิเคราะห์ไว้
2. เพื่อศึกษาภูมิหลัง และประสบการณ์ของนักเขียน ซึ่งมีอิทธิพลต่อแนวคิดในการนำเสนอปัญหาสังคมชนบทไทย
3. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบและลักษณะของนวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในนวนิยายกับสภาพความเป็นจริงทางสังคมวิทยา

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตที่ต้องการศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

1. ศึกษาและวิเคราะห์เฉพาะนวนิยายที่ตีพิมพ์ครั้งแรกในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 โดยเลือกศึกษาและวิเคราะห์อย่างละเอียดเฉพาะนวนิยายที่มีเนื้อหาและแก่นเรื่อง (Theme) ที่แสดงปัญหาของสังคมชนบทไทยอย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา ดังรายชื่อที่มีปรากฏในภาคผนวก ข. (ทั้งนี้โดยไม่รวมนวนิยายแนวสัญลักษณ์ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว และต้องใช้การตีความเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดหลักของเรื่องและผู้อ่านอาจตีความสัญลักษณ์แตกต่างกันไปบ้าง)
2. ศึกษาปัญหาสังคมชนบทไทยตามแนวทางการศึกษาและวิจัยทางด้านสังคมวิทยาชนบท โดยตั้งประเด็นปัญหาหลัก 8 ประการ ดังนี้
 - 2.1 ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ
 - 2.2 ปัญหาทางการศึกษา
 - 2.3 ปัญหาทางการสาธารณสุขและการอนามัย
 - 2.4 ปัญหาทางการเมืองการปกครอง
 - 2.5 ปัญหาทางด้านความเชื่อและศาสนา
 - 2.6 ปัญหาทางด้านแรงงาน

2.7 ปัญหาทางด้านวัฒนธรรม

2.8 ปัญหาทางด้านภัยธรรมชาติ

ซึ่งการศึกษาปัญหาสังคมชนบทไทยตามประเด็นปัญหาข้างต้น จะไม่ใช่เฉพาะ
ว่าเป็นปัญหาของสังคมชนบทในภูมิภาคใด เป็นแต่เพียงปัญหาในภาพรวมเท่านั้น แต่อาจจะมี
บางปัญหาซึ่งเป็นปัญหาเฉพาะหรือเป็นปัญหาสำคัญของภูมิภาคนั้น ผู้วิจัยก็จะกล่าวถึงอย่าง
ละเอียดเป็นกรณีไป

3. แนวการศึกษาและวิเคราะห์นวนิยายจากข้อ 1. ผู้วิจัยจะศึกษาภูมิหลังและ
ประสบการณ์ของนักเขียนประกอบด้วย ดังรายชื่อและประวัติที่มีปรากฏในภาคผนวก ก.

4. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในนวนิยายกับสภาพ
ความเป็นจริงทางด้านสังคมวิทยา ผู้วิจัยจะศึกษาโดยอิงประเด็นปัญหาจากข้อ 2. เป็นเกณฑ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาแบบวิจัยจากเอกสาร
และหนังสือ (Documentary Research) โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาสังคมชนบทไทยในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 จากหนังสือ
และเอกสารที่นักสังคมวิทยาได้ศึกษาวิเคราะห์และวิจัยไว้ เพื่อนำมาใช้ประกอบการศึกษา
วิเคราะห์ลักษณะการสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในนวนิยายไทยระยะปี พ.ศ. 2519-2529

2. ศึกษาภูมิหลังและประสบการณ์ของนักเขียนนวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคม
ชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 เพื่อนำมาใช้ประกอบการศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบ
ของนวนิยายแนวนี้

3. ศึกษาสภาพทั่ว ๆ ไปของนวนิยายไทยแนวสะท้อนสังคมชนบทระยะก่อนปี
พ.ศ. 2519 และสภาพทั่ว ๆ ไปของนวนิยายไทยในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 เพื่อเป็น
แนวทางในการพิจารณานวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบท

4. วิเคราะห์องค์ประกอบของนวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2519 เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะของ นวนิยายแนวนี้

5. ศึกษาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในนวนิยายกับสภาพความเป็นจริงทางสังคมวิทยา โดยใช้สภาพปัญหาของสังคมชนบทไทยจากข้อ 1. เป็นเกณฑ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในนวนิยาย กับสภาพความเป็นจริงทางสังคมวิทยา เพื่อให้ทราบถึงทัศนะในการมองปัญหาสังคมชนบทของนักเขียนนวนิยายไทยแนวสะท้อนปัญหาสังคมชนบทในระยะปี พ.ศ. 2519-2529 อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจในการศึกษาวิเคราะห์ หรือวิจารณ์นวนิยายไทยในช่วงนี้ หรือวิเคราะห์นวนิยายไทยในช่วงอื่นตามแนวทางสังคมวิทยา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย